

מא א מיי פיר מלך:
מומלת מלך הלכו ד:
כב ב מיי פיי מוהלכות
מיות הלכה 1:
בג א מיי שם הלכה 1:
ופיי מלך מוהלכות
מת הלכה ט ויפיי שם כתיב
הלכה א ויפיי שם כתיב
קמ עין רלל:

נופחת הריבין

א דניור מגלה על אהלו
וא"ת רביעית דם לא מטמא
והוא מיהו לר"ע
מיטמא: [ג] תלמודו בידו
תלמוד ערוך פייך [ג] חזי
לוג: [ד] היה מטמא ר"ע
כגון: [ה] דברים ולא חזר בו
הדי: [ו] הפני עניניו
משום דלמר דברים אפיק
ר"ע כגון ר"ע שאלמא אס
משמת חזר בו הדי:
[ז] ובשני: [ח] שיהא בן ג'
אזריס חי רוב בניו רוב
בניו כתיב וצ"ח וצ"ח הלא
אזריס חי רוב הדי:
להקדים דברי ביה מתפרקי
מי: [ט] מתפרקי על אהרן
אל דרוב עממת מן השדרה
וגולגולת אל מת אהרן אלל
מלל קמתי ביה ש"ח דפלי
קב על עממת גמירי ופלי
בשדרה וגולגולת. ומו אמר
רבה אל דברוי עממת אל
סני בשדרה וגולגולת הדי:

הגהות התוספות

1. ז"ל חזר בו. 2. ז"ל
3. ז"ל חזר בו. 4. ז"ל חזר בו.
5. ז"ל חזר בו.
6. ז"ל חזר בו.
7. ז"ל חזר בו.
8. ז"ל חזר בו.
9. ז"ל חזר בו.
10. ז"ל חזר בו.
11. ז"ל חזר בו.

פי' הרא"ש

אבר מן התב וכו' פי כו
קמתי (ובכללה) אבר מן
התב ובכללה אבר מן התב
הלא כן בכללה קא מתי
וברפרא קא מתי ד. לאפוקי
עצם בשקוה דאין נזיר
מגלה אלא על מנעו על
משאו ועל רביעית דם
הקמתי סיל לר"ע נזיר
מגלה על אהלו וקשה
בדמתי מוכח ר"ע נזיר
מגלה על רביעית דם פקוי
דעצם כשעורה ודיו זבל
מן הדין להיות נזיר. וזבל
לפי דין שניא דבראי ר"ע
גמרא מנזר דנזיר מגלה על
רביעית דם ואף על אהלו
בדמתי לזביו הדיא
קמתי: מיר דהדר בית ר"ע
דקאמר לעיל רביעית דם
לא חזר בו כדמפרש ואולי:
הושחיו שינו פניו
תעניתו משום שלא דבר
בשוק כבוד על רבו הוא
דקאמר אל משמת חזר בו
וא"כ הכי בעי למפשט
מוקמתי שדרה וגולגולת
ולא קמתי רובע עצמות
הבא מן השדרה או מן
הגולגולת אלמא דרובע
עצמות הוא אצטריך למתי
שדרה וגולגולת משא
אצטריך שאין בהו רובע
ולעילא קאמר לך דרובע
הבא [משדרה וגולגולת]
טמא ולא אתפרש היא
אמר רבא ר"מ דדייק לה
מק דאמר רבא לעיל
בפרקי לא נצרכה אלא
לרוב בניו או לרוב בניו

ואיבעית אימא כי קתני מידי דמת מידי דחי לא קתני ולא
תחשוב בהך ששה דברים אבר מן המי: ואיבעית
אימא כי קתני מיני דנזיר מגלה על אהלו לפוקי עגס כשעורה.
דלוי מגלה אלל ועל מגוה ועל מגוה ועל מגוה: ואיבעית אימא מידי דהדר ביה.

שחזרי ר"ע דקמתי לעיל שחזר בו
ר"ע לאפוקי רביעית דם הנאה מב'
ממיס דלא הדר וששה דברים דקא
חשיב מהך דהדר ביה ולעולם שדרה
וגולגולת במרי חשיב לכו: דל"ל רבי
לזר קפרא תלמידיה לא תשנה דם
רביעית בחזרה שהרי למדו ערוך הוא
כפיו של ר"ע. דלע רביעית הנאה
מב' משום דמתי דנזיר מגלה ועדי המקרא
משיעו ומה לנכחשי דברי האומר
שר"ע חזר בו וצ"ח ר"ש לומר כרבי
דר"ע לא חזר בו אלל שאלמר דך
קמתי כפי ר"ע שאלמר אס משמת
חזר בו איני יודע: [אמר ר"ש עד
יום מותו של ר"ע היה מטמא. כלומר
לא חזר בו]: **תנא** הושהרו שינו.
של ר"ש מפני עניניו מפני שאין
דך ארץ לדבר עד רבו בלשון זה
וישז' והטענה ימים רבים:

ת"ש דתני ב"ש אומרים רובע
עצמות מן העצמים מן
השנים מן הג'. פירוש או משנים או
משלשה אברים יטמא רובע עצמות
באהל: וצ"ח הלא אומרים מן הגויה.
פירוש מעיקר הגויה מרוב הבנין או
מרוב המנין שרמ"ח אברים יש בחדס
דמתיא: בריס מוסכת אהליות וק"ה
הי רוב מנין ואס תפס ק"ה עצמות
וקיאי מעט מן כל אחד ואחד
עד שהעמיד על רובע יטמאו ביה:
אמר ר' יהושע יכולני לעשות
דברי ב"ש ודברי ב"ה אחד שב"ש
אומרים משנים או מב' או מב'
שוקים וירך אחד או משני ירכים
ושוק אחד. נמלא רוב בניו של אדם
ימיתנו נמס' אהלו (פ"א מ"ק) דקמשיני'
רמ"ח אברים ומשיי מלמטה למעלה
פסוקי הרגל ומשיי שנים בשוק
ממשה בארכובה ואחד צירך לכאזק
משמע ממתני' דהתם דשוק למטה
מן הארכובה וירך למעלה: משני
שוקים וירך אחד או משני ירכים ושוק
אחד הואיל והוא רוב בניו של אדם
מגובה ומב' או משלשה דקאמרי ב"ש
לאו דווקא אלל כלומר רובע עצמות
הבא מרוב הבנין ורוב [ה] המנין
הוא לגובה האדם ירך ע"ג שני שוקים
ויש מפרשים דשני שוקים וירך אחד
קרי שנים לפי שהשוקים דקים צומר והוא כחד ועס ירך אחד
נחשבים כשני עצמות ושני ירכים ושוק אחד הרי שלשה לפי שהירכים
עבים וגדולים נחשבים כשנים והשוק עמהם הרי שלשה: **וב"ה** אומרים מן הגויה מרוב המנין. והואיל וישנו צרכו⁵ המנין דהיינו
מפרקי ידים ורגלים וצ"ח אצטריך רובע הבא מרוב הבנין וצ"ח אצטריך רובע הבא מרוב המנין ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולכא
פליגי ומפרקי' ידים ורגלים [ה] מינא רוב הבנין וצ"ח המנין בלא רוב הבנין כדמפרש במסכת אהליות (פ"א מ"ק) דפרסת' דמתי יס' י' ששה בכל אלל
וצפיקת היד שלשים ששה בכל אצטריך הרי ק"כ אברים צדיים ורגלים: **שמאי** אומר אפי' עצם אחד מן השדרה או מן הגולגולת. וקס"ד
מדקאמר שמאי עגס אחד מן השדרה או מן הגולגולת משא ביהל כלל דלרצונן דקאמרי לא עגס אחד מן השדרה או מן הגולגולת מטמא
הא שדרה גופה או גולגולת גופה מטמא אפי' היא לחודיה והיא לחודיה דמשמע ליה דלא פליגי' [אלל] על האי [ו] צ"ח עגס אחד משדרה
ולכ"ה ענין שדרה וגולגולת ודחי שמאי: דמחמיר אלל לרצונן ענין מרובה: **וי"פ** שמואל. מינא. לאחד גוסא דעממא (דמחמיר)
שמאי¹⁰ דמחמיר [ו] דטמאות דעגס משדרה לזד או בעגס מגולגולת לזד כדקמתי או או לא לרצונן דלא מתי או או אלל השדרה והגולגולת ש"מ
תרוייהו צעו ודחי עד כאן לא פליגי רבנן עליה דשמאי אלל בעגס אחד משדרה או מגולגולת אלל היכא דלישתא צענייה שהשדרה שלמיה
אפי' חד מנהון ומשום דלא קמתי במילתייהו דרבנן או או לא ימוש דקדק דצ"ח לא חשו לפרש מילתייהו או דקיימי למילתא דצ"ח [ו] דקאמרי
או ומדצ"ח נשמע לכ"ה דצעו למימר או. מהרפ"ס: **בעי** רמי בר חמא רובע עצמות משדרה או מגולגולת מאי. מי אמרי' כי קמתי
במתני' דחלי קב עצמות דנזיר מגלה כגון דלמי משאר אברים כגון מרוב הבנין או המנין אלל משדרה וגולגולת דמתי טפי אפי' רובע
עצמות הבא מהן מגלה עליהן נזיר או דלמלא לא שנה: **אמר** רבא ת"ש השדרה והגולגולת. דקמתי במתני' דנזיר מגלה עליהן וקס"ד
דליכא שדרה וגולגולת דלית בהן רובע עצמות ואי לא הוא בהן רובע עצמות לא מגלה ולהכי פריך ואי ק"ד רובע עצמות דלמי משדרה
וגולגולת חמיר ליתני במתני' רובע עצמות הבא מן השדרה וגולגולת ולמה לי דמי במתניתין השדרה והגולגולת דמשמע דווקא כשהן שלמין
הא

לעולם או שדרה או גולגולת סנן. כי קמתי דששה דברים הן בהנהון
דפליגי עליה רבים אלל בעגס כשעורה דלא פליגי עליה רבים אלל
יחד לא חשיב ליה ממניינא ולעולם או שדרה או גולגולת תנן וחשיב
לכו מרי וילכא צבו אלל ששה דקמתי [ו] מכן שעורה. ואיכא דלמרי
כשעורה הוא ממניינא משום דלמתי

והוא ס"ד או שדרה או גולגולת הני שבעה
הויין כי קתני (סימן יחיד שהוא גילח ואחד)
כל היכא דפליגי עליה רבים לאפוקי עצם
כשעורה דיוחיד הוא דפליגי עליה [דתני] [עצם
כשעורה שנחלק לשנים ר"ע] מטמא ורבי
י'חזן בן גורי משהו ואי בעית אימא כי
קתני אבר מן המת אבר מן החי לא קתני
ואיבעית אימא כי קתני כל היכא דנזיר
מגלה על אהלו [לאפוקי עצם כשעורה
דלא ואיבעית אימא כי קתני כל היכא דהדר
ביה לאפוקי רביעית דם דלא הדר ביה דאמר
ליה רבי לבר קפרא לא תשנה רביעית דם
בחזרה שהרי למדו של ר' עקיבא בידו ועוד
המקרא משיעו ועל כל נפשות מת לא יבא
ר"ש אומר עד ימיו היה מטמא אם משמת
חזר בו איני יודע תנא [הושהרו שינו מפני
תעניתו יודע] [דתני] [בש"א] רובע עצמות
מן העצמים מן השנים או משלשה ובה"ה
רובע מן הגויה מרוב הבנין או מרוב המנין
אמר רבי יהושע יכולני לעשות דברי ב"ש
ודברי ב"ה כאחד שב"ש אומרים משנים או
משלשה או משני שוקים וירך אחד או משני
ירכים ושוק אחד הואיל ורוב [ה] גובהו של
אדם [מגובהו] וב"ה אומרים מן הגויה או מרוב
בנין או מרוב המנין הואיל וישנן במפרקי
ידים ורגלים שמאי אומר אפילו עצם מן
השדרה או מן הגולגולת [שמאי
דמחמיר] [ליפשוט מינה מטמא דבית שמאי
דמחמיר] הא רבנן עד דאיכא שדרה וגולגולת
לא עד כאן לא פליגי רבנן עליה דשמאי
אלא בעצם אחד דאתי מן השדרה ומן
הגולגולת אבל היכא דאתיה בענייה אפילו
חדא מיניהון בעי רמי בר חמא רובע עצמות
מן שדרה וגולגולת מאי [וא] כי קתני חצי קב
עצמות היכא דאיכא משאר אבריו אבל מן
שדרה וגולגולת דחמירי אפי' רובע עצמות
או דלמא לא שנה אבר רבא ר"ש השדרה
והגולגולת ואי סלקא דעתך רובע עצמות
דאתי מן שדרה וגולגולת [ו] חמיר ליתני
על רובע עצמות הבא מן השדרה כו'
הא

הגהות הבר"א

[א] נב' כי קמתי חצי
ר"ע על לא טמא חצי
[ועיקר הבעיה קאי על
מומלת אהל דתנן בפרקי
דאהלות רובע עצמות מרוב
הבנין כי ואמר רבא מ"ח
השדרה והגולגולת היינו
ממני' דאהלות (ס):
[ב] שם ממיר ז"ל טמא:

פי' הרא"ש

ממיר אברים מרוב הבנין
או מרוב המנין. ליתני על
רובע עצמות הבא מן
השדרה ומן הגולגולת
וכ"ש שדרה וגולגולת
דקס"ד דליכא שדרה
וגולגולת שאין בהו רובע
עצמות. [א] אלמא דיש
שדרה וגולגולת בלא רובע
וא"כ הכי בעי למפשט
מוקמתי שדרה וגולגולת
ולא קמתי רובע עצמות
הבא מן השדרה או מן
הגולגולת אלמא דרובע
עצמות הוא אצטריך למתי
שדרה וגולגולת משא
אצטריך שאין בהו רובע
ולעילא קאמר לך דרובע
הבא [משדרה וגולגולת]
טמא ולא אתפרש היא
אמר רבא ר"מ דדייק לה
מק דאמר רבא לעיל
בפרקי לא נצרכה אלא
לרוב בניו או לרוב בניו

א [ז"ל דתנן] א דאהלות
פ"ח מ"ח [א] [מס' דאהלות
פ"ד] [ז] [מגובה כב:].
[מ] [מילתא דרבי יהושע ליתא
במשנה ולכן שפיר גביה
דמתי] (1) עמית פ"א מ"ח
ופ"א משנה ג. א. דבבביות
מ"ה גרים כגדול. [ה] [מקמ
ג.ג.] [ו] [ויקרא כא].

הגהות הבר"ח

[א] נב' הואיל ורוב בניו
של אדם מגובה: [ב] שם
שמי שמתי דמחמיר טפי
לפשוט מניה עממת
דמתי:
[ג] רש"י ד"ה ג' עממת וכו'
דמתי מוכח שעורה וכו':
[ד] ד"ה שמי וכו'
תלמוד ערוך היא ק'
בידו שהוא מטמא על
שאהב בו חצי לוג:
[ה] ד"ה משני וכו' ג'
אזריס לבי"ש ויהא וכו'
וג' אזריס לבי"ש:

הגהות הבר"ב

[א] נב' כי קמתי חצי
ר"ע על לא טמא חצי
[ועיקר הבעיה קאי על
מומלת אהל דתנן בפרקי
דאהלות רובע עצמות מרוב
הבנין כי ואמר רבא מ"ח
השדרה והגולגולת היינו
ממני' דאהלות (ס):
[ב] שם ממיר ז"ל טמא:

פי' הרא"ש

ממיר אברים מרוב הבנין
או מרוב המנין. ליתני על
רובע עצמות הבא מן
השדרה ומן הגולגולת
וכ"ש שדרה וגולגולת
דקס"ד דליכא שדרה
וגולגולת שאין בהו רובע
עצמות. [א] אלמא דיש
שדרה וגולגולת בלא רובע
וא"כ הכי בעי למפשט
מוקמתי שדרה וגולגולת
ולא קמתי רובע עצמות
הבא מן השדרה או מן
הגולגולת אלמא דרובע
עצמות הוא אצטריך למתי
שדרה וגולגולת משא
אצטריך שאין בהו רובע
ולעילא קאמר לך דרובע
הבא [משדרה וגולגולת]
טמא ולא אתפרש היא
אמר רבא ר"מ דדייק לה
מק דאמר רבא לעיל
בפרקי לא נצרכה אלא
לרוב בניו או לרוב בניו

שאין בהם רובע קב עצמות וכח"ג איכא למימר נמי על שדרה וגולגולת. בדר' דמשמע מ"י עקיבא לא אתפרש ור"י עיקר
מ"י ור"ב אמרה למתני' על מתני' דאהלות דקא חשיב ר' דברים שר"ע מטמא וקא חשיב שדרה וגולגולת מב' מהים ורובע
עצמות מב' מהים. ואי שאין שדרה וגולגולת פחות מרובע אמאי אצטריך לשנותן. ותיקין רבא לא נצרכה אלא לשדרה וגולגולת
שאין בהם רובע אבל קמתי דמשמע לר"י הוה ס"ד דאין שדרה וגולגולת פחות מרובע וקשיא לן אמאי קאמר דבר' דשמעיה
מרי' הא קמתי הך דר"ע קמתי במתני' ואלו מטמאין באהל וקמתי השדרה והגולגולת ורובע עצמות ועלה נמי בעי לשנוני
לא נצרכה אלא לשדרה וגולגולת שאין בהם רובע:

(6) אולי ז"ל וכה וכה הוא דלמיר לא נצרכה אלל וכו' אלמלא דיש שדרה וכו'.

כהן גדול פרק שביעי נזיר

מח א מ"י פ"ז מהל'
מדות הלכה ו'
כתב ב מ"י פ"א מהל'
טומאה מת הלכה א'
סמך פ"א מהל':
ג ב מ"י שם פ"ב הל' ג'
סמך שם:
נא ד מ"י שם פ"ק הל' ג'
ג סמך שם:
גב ה מ"י פ"ב שם הל'
ד:
גג ו מ"י שם הלכה ט'
גד ז מ"י שם הל' טו:

תורה אור השלם
1. ובל אשר יגע על פני
השדה בחלל חרב או
במת או בעצם אדם או
בקבר יקמץ שבת
זמנים: במדבר יט טז

נוסחת הריב"ן
א) למטמא מנגע:
ב) ששקמו: ג) על פני
השדה: ד) על פני: ה) מן:

פ' הרא"ש

אין עליהם בשר כראוי. וגם
אין בו עצם כשעורה ר"י
אומר אין הנזיר מגלה עליו
אף על מגעו ועל משאו.
ור"ל אומר הנזיר מגלה
עליו ומקרא מרובי ליה
לקמן דמטמא במגע
ובמטא הלך נזיר מגלה
עליו ר"י סבר אף במגע
ובמשא יזיר מטמא: א"ר
אמר אין הנזיר מגלה עליו.
כתבתי על אבר מן התב
שש עליו בשר כראוי נזיר
מגלה על אברו ולא קמי
אין עליו בשר כראוי לגנוב
ולמשא אלא אם הנזיר
מגלה עליו. ר"ל אמר
מירא קמי כתיב בשר כראוי
ככותב ופירוש לאטמועין
דאבר שאין עליו בשר
כראוי דאבר מגלה על
מגעו ומשאו א"ר מטמא
כדדריש בסמוך אלא
נזיר מגלה עליו: ו' יוחנן
מבבל דריש. מיתנא יש
עליה בשר כראוי לאהלו.
ולא תנן אין עליו בשר
כראוי למגעו ולמשאו
שמעיה ליה ולא אצטרך
למנהגי כסיפא: ופירי ר"ל
וכי האב דשמעיה מבבלא
לא תני כסיפא ויהי אהי קב
עצמות וכו' והא חזי לוג
דמ: וכו': היי לאפקי
מ"ר דאמר רביעית ד'
גון מגלה עליו דקאמר
במנהגי לקמן (בבב) וכו'
לפני ר' אליעזר דבבב
דנזיר מגלה על רביעית דם
מקו דעצם כשעורה.
וא"ת הא נמי שמעיה ליה
מכללא מירא קמי לה גבי
עצם כשעורה. אלמ דאין
הנזיר מגלה על מגעו
ומשאו. ר"ל דמכללא לא
שמעיה ליה דה"א דרש"י
אחרי כ"ע. והא דלא
תגיהי (הם) [בב] עצם
כשעורה משום דהוי בכלל
עצם כשעורה דמיניה את
בקי: על פני השדה זה
המאהיל על פני השדה
דמשמע מגע שהוא אביר
על פני השדה והיינו אהל.
ואצ"ג דבכ"פ במה
המקשה דרש"י קרי
ישמעאל מהאי קרי
לרועיא טובר שבמעי אשה

חצי קב עצמות ב' היכי דמי אי דאית בהו עצם כשעורה תיפוק
ל"ע משום עצם כשעורה. ל"ע מאי קא פריך הא לענין האהל
אירינן ועל כשעורה לא מטמא כההיל אומר ר"י דסמך אמאי
דבעינן למימר כסמון דבמה דתנן כרישא חצי קב דמשמע ככל
פחות לא אמאי אצטרך למימני
כסיפא רובע עצמות לזין הנזיר
מגלה עליו ומשני כסמון דלימני
למיקד דפחות מחתי קב לא מגלה על
האילו ככל על מגעו ועל משאו מגלה
וא"כ הוי עיקר רבותא דממיתין
לאשמועינן דעל מגעו ועל משאו מגלה
ולכך דייק השתא פסיפא דעל פחות
מחתי קב מגלה על מגעו ועל משאו
ומיפוק ליה משום עצם כשעורה ומשני
כגון דלקמח אקמוחי שטמן הדק
קמח או כעפר דמי האי גוונא לא
מטמא משום עצם כשעורה:
אין עליהם בשר כראוי מאי. הא
ולא דעל אהילו לא יגלה
דקמתי במתני' דוקא כשיש עליהם
בשר כראוי אלא כנגעו וצמחו
וצשחין שם עצם כשעורה:
רבי יוחנן אמר אין הנזיר מגלה
דחאילי' ואין בו עצם כשעורה:
ור"ש בן לקיש אמר נזיר מגלה. על
מגעו ועל משאו וקף כי אין בו עצם
כשעורה וגם אין עליו בשר כראוי
ואינו מקראי כסמון: ורש"י אומר נזיר
חשוב לטמא כנגעו וצמחו כדריש
ליה מקראי כסמון: ורש"י אומר נזיר
וכמטא הלך נזיר מגלה
מגלה מדלג קמי לה כסיפא. גבי אהל
ככותב ופירוש לאטמועין
כראוי אף כנגעו וצמחו לא יגלה
מכלל דמטמא כנגעו וצמחו וכדדריש'
כסמון: ו' יוחנן אמר לך הא קמי
כרישא על אבר מן המת ועל אבר
מן החי שיש עליו בשר כראוי נולד
קמין אהל אין עליהם בשר כראוי
למגעו ולמשאו. מ"מ [מגלה] ומדלג
קמי הכי ש"מ דלא מגלה אפילו על
מגעו ועל משאו אי אין שם בשר
כראוי ולא אצטרך מו למימני'
כסיפא או: ורש"י אומר כלי' היכא דשמע
מכללא דרישא (אמר מר ד) לא קמי

כסיפא: ו' ר"ה כרישא חצי קב אין
רובע לא ואפילו הכי הדך תנא כסיפא רובע עצמות: התם. אי
לא תנא רובע עצמות ה"א דרש"י על מגעו ועל משאו לא יגלה
להכי אצטרך למימני רובע עצמות דעל אהילו דוקא אין
הנזיר מגלה הא על מגעו ועל משאו הנזיר מגלה: **ו' ר"ה** חצי לוג דם
דס: ה"א **התם** לאפקי מדרבי עקיבא ב' דאמר רביעית דם הבא משני מתים באהל האי
אבר מן המת היכי דמי אי דאית ביה עצם
כשעורה מ"מ דריש לקיש אמר לך ריש לקיש
לעולם דלית ביה עצם כשעורה ואפ"ה רחמנא
רבייה דתניא: ויבל אשר יגע על פני השדה
בחלל חרב או במת ו' על פני השדה זה
המאהיל על פני המת בחלל זה אבר מן החי
ויש לו להעלות ארוכה ה"א חלל זה
במת זה אבר הנחל מן המת או בעצם
אדם זה רובע עצמות או בקבר זה קבר סתום
דאמר

זו לעלות ארוכה: רובע עצמות. דמטמא כההיל כדמנן [גד]. והאל
רובע עצמות אלא שאין הנזיר מגלה על אהילו: זה קבר סתום.
שאין בו חלל טפה יזבין המת והגולל שטמא:
דאמר
רביעית דם דעל? מגעו ועל משאו מגלה: **ה"א** אבר מן המת היכי דמי אי דאית ביה עצם כשעורה מאי שעמא דרבי יוחנן. דלית
אין הנזיר מגלה על מגעו ועל משאו: ו' דלית ביה עצם כשעורה מאי טעמא דר"ש בן לקיש אמר לך ר"ש בן לקיש לעולם אימנא לא דלית
ביה עצם כשעורה ואפ"ה הכי רחמנא רבייה דמניא וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר על פני השדה
זה המאהיל על פני המת. מדלג כתיב [ג] אשר יגע במת אלא על דמשמע דמההיל' מירי וכדאמר נמי צ"ק דשבת (דף ט.) טימא וכו' משום
כלים המאהילים על המת רואה לומר אפי' אין עליהם ר': בחלל זה אבר מן החי ויש בו כדי להעלות ארוכה. דהכי משמע אבר שנפל מגוף החי
ונמחה: **ו' הר"ב** הרי הוא כההיל. דכלי מתכות הנוגעים במת נעשים חצי אבות הטומאה כמת עצמו לטמא אדם הנוגע בו [ח] מטמא' טומאה
אין הנזיר מגלה על מגעו ועל משאו: ו' דלית ביה עצם כשעורה מאי טעמא דר"ש בן לקיש אמר לך ר"ש בן לקיש לעולם אימנא לא דלית
ביה עצם כשעורה ואפ"ה הכי רחמנא רבייה דמניא וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר על פני השדה
זה המאהיל על פני המת. מדלג כתיב [ג] אשר יגע במת אלא על דמשמע דמההיל' מירי וכדאמר נמי צ"ק דשבת (דף ט.) טימא וכו' משום
כלים המאהילים על המת רואה לומר אפי' אין עליהם ר': בחלל זה אבר מן החי ויש בו כדי להעלות ארוכה. דהכי משמע אבר שנפל מגוף החי
ונמחה: **ו' הר"ב** הרי הוא כההיל. דכלי מתכות הנוגעים במת נעשים חצי אבות הטומאה כמת עצמו לטמא אדם הנוגע בו [ח] מטמא' טומאה
אין הנזיר מגלה על מגעו ועל משאו: ו' דלית ביה עצם כשעורה מאי טעמא דר"ש בן לקיש אמר לך ר"ש בן לקיש לעולם אימנא לא דלית
ביה עצם כשעורה ואפ"ה הכי רחמנא רבייה דמניא וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר על פני השדה
זה המאהיל על פני המת. מדלג כתיב [ג] אשר יגע במת אלא על דמשמע דמההיל' מירי וכדאמר נמי צ"ק דשבת (דף ט.) טימא וכו' משום
כלים המאהילים על המת רואה לומר אפי' אין עליהם ר': בחלל זה אבר מן החי ויש בו כדי להעלות ארוכה. דהכי משמע אבר שנפל מגוף החי
ונמחה: **ו' הר"ב** הרי הוא כההיל. דכלי מתכות הנוגעים במת נעשים חצי אבות הטומאה כמת עצמו לטמא אדם הנוגע בו [ח] מטמא' טומאה

חצי קב עצמות. מיטמא עליו על מגעו ועל משאו ועל אהילו ועל
רובע עצמות לא מיטמא ואפ"ה על מגעו ועל משאו: **ו' ויפוק ליה משום**
עצם כשעורה. אומאי איראי רובע: אלא דאקמח אקמוחי. שששקמו
דק הרכה כמו קמח שטמן שאין בו עצם כשעורה וקמ"ל דאי אית
ביה חצי קב מיטמא על מגעו ועל

משאו ועל אהילו פחות מחתי קב אפי'
על מגעו אינו מיטמא לפי שאין בו עצם
כשעורה: **ויש עליו בשר כראוי**. ש"מ
דכי אין עליו בשר כראוי שאינו מגלה:
יש לקיש אמר נזיר מגלה עליו.
ממאי מדקא חשיב כסיפא על אלו שאין
הנזיר מגלה אע"פ שמיטמא בהן ולא
קמי דשהייהו אין עליו בשר כראוי
אין הנזיר מגלה ש"מ דאצ"ג כרישא
עליו בשר כראוי שהנזיר מגלה עלו
אהילו: ו' יוחנן אמר לך. כל היכא
דתני מידי (י) ומשמע ליה (ה) (מד)
מכללא כגון הכא דתני כרישא חצי
יש עליו בשר כראוי מגלה: אי לא.
הדר תני לה כסיפא הוה אמנא
אפי' על מגעו ועל משאו לא יגלה נזיר
מגלה להכי תנייה דעל אהילו הוה
דלזין הנזיר מגלה אהל על מגעו
מגלה וכגון דלא אקמח אקמוחי
ויש בו עצם כשעורה. ואידך נמי
דקמיני כגון הסככות והפערות אע"פ
דלאכא לשמעת לה מכללא מדלג
קמי כרישא לפי הדר מני לכו
משום דקא מיטמא בהן וזריך הואה

שלישי ושבועי: לאפקי מדר"ע דאמר
רביעית דם הבא משני מתים מטמא
כאהל קמ"ל אבר מן המת
בעינא לה: הא אבר מן החי
שאין עליו בשר כראוי: היכי דמי
אי דאית ביה עצם כשעורה. אמאי
אינו מגלה על מגעו ומשאו טעמא דר'
יוחנן: ו' דלית ביה עצם כשעורה
ואין עליו בשר כראוי מאי טעמא
דריש לקיש דאמר מגלה: **ואפילו**
הכי רבייה. למגע: דמניא כו' על
פני השדה זה המאהיל על פני
המת. המוטל בצדעה מדלג כתיב
יגע במת כשדה: בחלל זה אבר
הגולל מן החי. הנקלץ מן החי ויש

זה קבר סתום.
שאין בו חלל טפה יזבין המת והגולל שטמא:
דאמר
רביעית דם דעל? מגעו ועל משאו מגלה: **ה"א** אבר מן המת היכי דמי אי דאית ביה עצם כשעורה מאי טעמא דרבי יוחנן. דלית
אין הנזיר מגלה על מגעו ועל משאו: ו' דלית ביה עצם כשעורה מאי טעמא דר"ש בן לקיש אמר לך ר"ש בן לקיש לעולם אימנא לא דלית
ביה עצם כשעורה ואפ"ה הכי רחמנא רבייה דמניא וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר על פני השדה
זה המאהיל על פני המת. מדלג כתיב [ג] אשר יגע במת אלא על דמשמע דמההיל' מירי וכדאמר נמי צ"ק דשבת (דף ט.) טימא וכו' משום
כלים המאהילים על המת רואה לומר אפי' אין עליהם ר': בחלל זה אבר מן החי ויש בו כדי להעלות ארוכה. דהכי משמע אבר שנפל מגוף החי
ונמחה: **ו' הר"ב** הרי הוא כההיל. דכלי מתכות הנוגעים במת נעשים חצי אבות הטומאה כמת עצמו לטמא אדם הנוגע בו [ח] מטמא' טומאה
אין הנזיר מגלה על מגעו ועל משאו: ו' דלית ביה עצם כשעורה מאי טעמא דר"ש בן לקיש אמר לך ר"ש בן לקיש לעולם אימנא לא דלית
ביה עצם כשעורה ואפ"ה הכי רחמנא רבייה דמניא וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר על פני השדה
זה המאהיל על פני המת. מדלג כתיב [ג] אשר יגע במת אלא על דמשמע דמההיל' מירי וכדאמר נמי צ"ק דשבת (דף ט.) טימא וכו' משום
כלים המאהילים על המת רואה לומר אפי' אין עליהם ר': בחלל זה אבר מן החי ויש בו כדי להעלות ארוכה. דהכי משמע אבר שנפל מגוף החי
ונמחה: **ו' הר"ב** הרי הוא כההיל. דכלי מתכות הנוגעים במת נעשים חצי אבות הטומאה כמת עצמו לטמא אדם הנוגע בו [ח] מטמא' טומאה

א) סנהדרין ד. חולין עב.
לעיל לה מ"ו: ב) חולין ג.
ע"ש פסחים ד: א) ויני'
ערות מ"ב צ"ב ק: ד"ה
ויחנן.]

הגהות הב"ח

א) ובי ועל אבר מן החי
שיש עליהם בשר כראוי אין
אבל כ"ל ותיבת ובי
ותיבת סתמא מתקן: ב) שם
או במת וגרי' על פני השדה
וכי כהנא זה אבר הנחלל
מן החי ויש בו להעלות
לקיש ובי שהמיר מנעו:
מגעו ולא על אהילו:
ג) ר"ה ורבי יוחנן ובי
מירי דמשמע ליה מכללא
כ"ל ותיבת מד מתקן
והד"א שם ד"ה ואי לא
לא מגלה לא הדר מני
לה כסיפא הוה אמנא
מ"ה הוה אמנא ובי
כרישא כי הדך:

הגהות הר"א

א) נ"ב (דלמר ר"ע ר"ד
הכא משני מתים מטמא
כאהל ת"א"מ וע"י מוס'):
ב) נ"ב

הגהות מהר"ב

רנשבורג

א) תורה ר"י ובי
למתיבי כסיפא. כ"ל
ה"א ופ"ה מ"ד:
ב) רש"י אומר כל היכא
דמיטמא מכללא
דרישא לא קמי כסיפא
כ"ל: ב) ר"ה הסת ובי
מדר"ע דאמר רביעית דם
הא משני מתים. מן דלמר
ה"א ע"ש מתים מתקן: ג) ר"ה
ה"א ובי מדלג כתיב אשר.
מינה אפי' מתקן וז"כ
כשדה: ד) בא"ד רואה
לומר אפי' אין עליהם. ז"כ
ר"ל אין הבלים על המת
ולא התם על הכלים. ח"מ:
ה) ר"ה מרבי חיי ובי
למחא אדם הנוגע בו
טומאה שבעה ובי כ"ל:

הגהות התוספות

1. כסיפא דלימני.
2. ז"ל הו"ל. 3. מיפוט
מ"מ מגלה מתקן. 4. ז"ל
5. זה המשך הדיבור
הקורא. 6. מיפוט חכא
מגני מחיס מתקן.
7. וצ"ל כסיפא אהל לאפקי
מ"מ דלמר רביעית דם
מזר מגלה עליו. 8. ז"ל על
9. ז"ל דכמהיל. 9. ז"ל
אין עליהם האל. 10. מינה
מטמא מתקן. 11. ז"ל זה
קבר סתום. 12. ז"ל ויחי
קבר. 13. ז"ל מטמאה.
וכי כ"ל. 14. מדלג
דלזין.

מוסף רש"י

תיפוק ליה משום עצם
כשעורה. דמטמא כנגע
אף לענין מיר (מירי)
בשום. דאקמח אקמוחי.
ומשום הכי לא מטמא כנגע
שאין לקדוק עצמות דין
קב (שם). רביעית דם.
היא סימול על אדם ובלאו
הכי לא אקרי מת עד

סיהא צו שיעור מפה (סנהדרין ד.). חרב הרי זה בחלל. כהנא חרב, הקיש חרב לחלל, מתכת כנגע מת הרי הוא חצי אבות
הטומאה כמת עצמו, ושבעה כמת מת הרי הוא אף הטומאה כמת, גורמת הכתוב הוא כמתה אלל טומאה מת ולא אלל אצל
טומאות (פסחים ד.) טומאות על מת הראויות למחא כלי, כגון מת והנוגע בו דהיי מיחא אף טומאה, אם נגע בהם מתכות
נעשה סימול צו ואם נגע מתה הרי אפי' אמת ואלו כמתה נגע הרי אפי' אהל כהל רשון ושני אין מטמאין כלים (חולין ג.).

עובר
דריש מהשדה מה שדה שהוא בלוי להוציא חבור:
דריש משמע שנתחלל במקום חבור:
ה"א חרב הרי הוא בחלל. דכין דנגעה חרב במת נעשה אבי אבות הטומאה כמת
עצמו. ולאו דוקא חרב אלא ה"א כל כלי מתכות הנוגעים במת לפי"ת. ול"י יצחק מטמאנו אף כלי ששן כמו שאפ"ש
לקמן בעי"ה: או במת זה אבר הנחלל מן המת דלמח טהם לא אצטרך דאפי' חרב שנגעה במת מטמא באהל: או בקבר זה
קבר סתום שאין לו תחתיה פתוחה פ"ח ומאהיל עליו אפי' שלא כנגד הטומאה טמא דחשיבין ליה כאילו נולד מלא טומאה ובלבד שיהיה פתוח טפה בין המת לגג הקבר אבל אם אין בו פתוח טפה הוי טומאה רצוצה ורועלה ואינה מטמאה
סמון [ג] בס"י אהלות כפי אטומה נוגע בה מן הגדרים טהור מפני שטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. ואם היה מקום הטומאה טהור על טפה על רום טהור נוגע מ"מ מטמא מפני שהוא כבתות: וכו'.

